

РОЛЬ ЧОРНОСОТЕННОГО СРН В УСКЛАДНЕННІ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН НА ВОЛИНІ у 1906–1914 рр.

З'ясовано роль чорносотенного СРН у загостренні міжнаціональних взаємовідносин на Волині на початку ХХ ст. Досліджено антипольський та антиєврейський напрями діяльності цієї політичної структури. Проаналізовано роль Російської православної церкви у поширенні ідеології чорносотенців на Волині.

Ключові слова: Волинь, римо-католики, поляки, євреї, чорносотенці.

Обрана для дослідження проблема є багатогранна. Адже російські чорносотенні організації на початку ХХ ст. розпочали активну діяльність на українських землях. Залучення до їх лав православного духовенства давало їм можливість проводити активну пропагандистську роботу серед селян. Їх діяльність, яка була спрямована на підтримку російського самодержавства й возвеличення російської нації з одного боку, а з іншого вони негативно відносилися до представників інших етнічних груп, конфесій, що ускладнило внутрішньополітичну ситуацію на Волині.

Проблема діяльності цього політичного угруповання на Волині на початку ХХ ст. малодосліджена. Окремі питання даної теми присутні у працях С.І. Жилюка, та В.С. Бойко [3], И.В. Омелянчука [5] Ю.В. Хитровської [6], В.С. Шандри [7].

Метою статті є на основі аналізу джерел та наукових праць дослідити роль чорносотенного Союзу руського народу в ускладненні міжконфесійних та міжнаціональних взаємовідносин на Волині у досліджуваній період.

На рубежі ХІХ–ХХ ст. у Російській імперії проходили значні зміни. Одним із ключових питань, яке потребувало нагального вирішення – була проблема міжетнічних взаємовідносин у державі. Вона особливо актуалізувалася на початку ХХ ст. Уперед-

жене ставлення органів адміністративної влади до представників національних меншин поєднані з відвертою дискримінацією окремих із них негативно впливали на внутрішню ситуацію в імперії. В досліджуваній період ця проблема набула особливої гостроти на Правобережній Україні.

На Волині ситуація ускладнювалася ще й тією обставиною, що органи місцевої влади та представники Російської православної церкви (РПЦ) займали відверту проросійську позицію й упереджено відносилися до значної частини неправославного населення краю. Варто відзначити, що тогочасна етнічна структура Волині відзначалася значним розмаїттям, а ключову роль у цьому відіграла наявність «смуги осілості» євреїв, яка була штучно витворена імперськими урядами ще на початку ХІХ ст. Згідно з законодавства Російської імперії євреї мали право вільно селитися у межах «смуги осілості», враховуючи існуючі для них обмеження щодо володіння землею, вони здебільшого проживали у містах та містечках. У Санкт-Петербурзі, Москві та ряді великих міст Російської імперії були обмеження, які створювали перешкоди зростанню чисельності євреїв у них. Аналогічною була й ситуація в губерніях, які були на етнічних російських землях. Така позиція російської влади у цьому питанні була зумовлена свідомим

небажанням допустити зростання чисельності єврейського населення у столиці, ряді великих міст та на землях, що були заселені росіянами.

Таким чином, враховуючи, що Волинська губернія входила до «смуги осілості» євреїв, а представники цієї етнічної групи традиційно проживали на цих землях та обмеження щодо можливості їхнього переселення в інші регіони імперії тому їх питома вага в етнічній структурі населення краю неухильно зростала.

Щодо національного складу населення Волинської губернії, то станом на 1912 р. на її території проживало близько 3,8 млн. осіб. Найчисельнішу етнічну групу становили українці – близько 2,6 млн., другими були євреї – 548 тис., третіми поляки – 343 тис. осіб, четвертими німецькі колоністи – 195 тис. й лише на п'ятому місці знаходилися росіяни, яких у цьому регіоні проживало близько 38 тис. осіб. Крім них у губернії проживало близько 24 тис. чехів, та представники інших національностей, які були нечисленними [1, с. 71]. Враховуючи, що згідно даних перепису населення 1897 р. у Російській імперії проживало трохи більше 5 млн. євреїв [1, с. 47]. На Волині проживало 11 % всіх євреїв Російської імперії, а в кількісному співвідношенні у цьому регіоні вони становили 14,4 % населення. Значна частина євреїв проживала у повітових містах губернії, що було зумовлено діючими проти них обмеженнями. Так, у губернському місті Житомирі в 1912 р. проживало 87 539 осіб в тому числі 36 681 єврей, що становило 42 % його населення. Щодо інших повітових міст Волині в окремих із них, зокрема Дубно євреї становили понад 50 % населення. Загалом у губернському та повітових містах проживав 164 861 єврей. Питома вага єврейського населення у них складала 48 % [1, с. 66-71]. Але основна кількість населення тогочасної Волині проживала у сільській місцевості, загалом 92 % населення губернії [2, с. 3; 9].

Ще однією тенденцією в етнічній структурі населення тогочасної Волині, яка турбу-

вала органи влади й православний клір – було стрімке зростання чисельності поляків-католиків. Це відбувалося як за рахунок природного приросту населення, так і завдяки приїзду заробітчанин – вихідців із Царства Польського. Коли у 1905 р. на Волині проживало 225 тис. поляків-католиків [3, с. 139] то за наступні сім років їх чисельність збільшилася на 118 тис. осіб.

Отже, на початку ХХ ст. основними етнічними групами, які проживали на території Волині були українці, євреї, поляки та німецькі колоністи. Натомість росіян було близько 1 % й проживали вони здебільшого у містах й становили основу адміністративного апарату. Основна ж маса українців проживали у сільській місцевості.

Незважаючи, що поляки становили лише третю за чисельністю етнічну групу населення регіону вони продовжували зберігати домінуючі позиції серед великих землевласників Волині. Так, у Володимир-Волинському повіті із 7 найбагатших землевласників-поміщиків 6 були поляки [4, арк. 1-4]. Аналогічні тенденції проглядалися й у інших повітах тогочасної Волині.

Після оприлюднення маніфесту імператора Миколи II від 17 жовтня 1905 р. у Російській імперії розпочали свою діяльність політичні партії. Праві політичні структури розуміючи, що вже діючі організації (Російські збори, Союз російських людей, Монархічна партія) в силу своєї специфіки не в стані охопити своїм впливом широкі верстви населення спрямували свої зусилля на створення «народної» охоронної партії. 8 листопада 1905 р. у Санкт-Петербурзі відбулося перше засідання організації, яка отримала назву Союз руського народу (СРН) й стала лідером чорносотенного монархічного руху [5, с. 24].

У першому пункті Статуту новоствореної організації було проголошено, що основною метою СРН мав бути розвиток національної російської самосвідомості й об'єднання людей незалежно від майнового стану й становища у суспільстві «на користь дорогої нашої батьківщини – Росії єдиної й

неподільної». Членами СРН могли бути лише «природні руські обох статей». Щодо іногородців то вони могли бути прийняті до лав СРН, але лише якщо вони православні й за одноголосною згодою керівництва організації, натомість «Євреї в члени Союзу допущені бути не можуть навіть... якщо вони приймуть християнство» [5, с. 24-25].

Очолив новоутворену організацію А. І. Дубровін. Наприкінці 1905 р. відділи СРН почали виникати по всій Російській імперії в тому числі й на Україні. Одним із провідних центрів чорносотенного руху на Україні став Почаївський відділ СРН, який був заснований у 1906 р., а його очолив архімандрит Почаївської Лаври Віталій. Ідейним натхненником цього руху в регіоні вважається архієпископ Волинський і Житомирський Антоній (Храповицький). Почаївський відділ СРН незабаром став одним із найбільших у Російській імперії й включав до свого складу 1155 сільських підвідділів. Більшість із них було організовано священиками РПЦ, які очолювали 300 сільських підвідділів цієї чорносотенної організації [5, с. 35-37].

Згідно даних, наведених у рапорті на ім'я начальника Південно-Західного краю, у «Старокостянтинівському повіті підвідділи почаївсько-лаврського Союзу руського народу, членами яких є місцеві православні прихожани, у селах люди здебільшого малограмотні й зовсім неграмотні, які самі по собі ніякої ініціативи не виявляють, керівники ж підвідділів союзу в більшості вибираються з приходських священиків, які співбесідами з селянами й проповідями у церквах навіюють населенню патріотичні почуття для зміцнення російських починів». Для поширення чорносотенного руху голова Почаївського відділу архімандрит Віталій використовував типографію Лаври. В ній видавалися «Почаївські відомості» та «Почаївський листок» та величезна кількість брошур, листків й іншої чорносотенної літератури [5, с. 37].

Незабаром Почаївський відділ сформував потужну сітку первинних осередків СРН, які

діяли не лише на Волині, а й у Подільській губернії та Бессарабії. Ключову роль у пропаганді чорносотенної ідеології відводилася священикам і монахам РПЦ, які блискуче справилися з поставленим завданням.

Саме завдяки агітаційно-пропагандистській роботі приходських священиків, які, використовуючи неосвіченість більшості тогочасного населення краю, вдало пропагували ідеологію цієї організації вже на початку 1907 р. у Волинській губернії до лав чорносотенного СРН належало 105 тис. осіб [6, с. 336]. У наступні роки чисельність організації зростала.

Таким чином, залучення до лав СРН православного духовенства плюс потужна пропагандистська кампанія поєднана з неосвіченістю більшості українського населення краю принесли свої плоди, швидко організація стала найчисельнішою та найвпливовішою політичною силою на Волині. Важливу роль у цьому відіграла й діяльність органів адміністративної влади, яка з симпатією ставилася до зростання впливів у краї цієї організації.

У своїй діяльності чорносотенці пропагували не лише проросійську монархічну ідеологію, а й також проводили активну юдофобську, антипольську та антипротестантську пропаганду. Різно негативно вони відносилися й до українського національного руху. Все це у комплексі ускладнювало й так не прості міжнаціональні відносини на Волині.

Негативну роль в ускладненні міжетнічних відносин у краї відігравали й органи влади. Зокрема, київський генерал-губернатор Ф. Ф. Трепов у першому всепідданійшому звіті за два роки (1910 р.) звернув увагу імператора на посилення католицького впливу в краї викликаного законодавчим актом від 17 квітня 1905 р. про свободу віросповідання та дією узаконень, згідно яких регулювалися процеси набуття земельної власності. Так само як і його попередники, він відзначив, що прийняті закони для обмеження польського землеволодіння виявилися слабкими для передачі земель польським поміщикам. Згідно з поданим ним законопроектом уряд повинен

послідовно припинити колонізацію іноземцями-католиками не лише території Волині, а й не дозволяти її поширення на весь Південно-Західний край. Генерал-губернатор пропонував також вирішити проблему і в питанні орендного землекористування євреями у ввіреному йому регіоні [7, с. 50].

Отже, як бачимо урядова політика у Південно-Західному краї носила відвертий антикатолицький характер. Така позиція органів влади знімала будь-які перешкоди у проведенні антикатолицької (антипольської) та антиєврейської пропаганди. Тому на сторінках пресових видань чорносотенців регулярно друкувалися матеріали, які були спрямовані проти представників вищезазначених етнічних груп. Особливою войовничістю у цьому напрямі відзначався «Почаївський листок». Крім публікацій у періодичних пресових виданнях чорносотенці у друкарні Почаївської Лаври видали значну кількість брошур в яких католики та євреї називалися ворогами православної церкви, українських селян тощо. Паралельно автори цих статей намагалися в «потрібному» ракурсі висвітлити всі негативні явища, які були притаманні тогочасним євреям та полякам і намагалися переконати читачів, що в усіх негараздах винуваті саме їхні опоненти. Ще одним досить дієвим напрямом цієї пропаганди з дискредитації поляків-католиків та іудеїв в очах селян була діяльність частини православною духовенства, яке відкрито стояло на позиції цієї чорносотенної організації й під час виголошення проповідей у церквах негативно висловлювалося щодо католиків-поляків та євреїв. Ці звинувачення часто потрапляли на потрібне підґрунтя адже більшість поміщиків Волині були поляки, а значна частина євреїв були торговцями, корчмарями та лихварями. Все це, враховуючи низький освітній рівень тогочасного селянства, й сприяло тому, що частина українського населення краю почала підтримувати цю ідеологію.

Чорносотенці протидіяли полякам-католикам не лише на Волині, а й в інших регіонах

імперії. Так, у своєму виступі в III Думі Холмський Єпископ Євлогій, піднявши проблему ставлення католиків до православних, акцентував увагу депутатів на тому, що православні священнослужителі правомірно отримують на Холмщині вищу заробітну платню ніж у центральних губерніях. При розгляді цього питання ним було наголошено, що це пов'язано з складністю проведення богослужінь на цих землях. Це спричинено тією обставиною, що ксьондзи роблять усе можливе, щоб налаштувати місцевих жителів проти православних і росіян та «фанатично» їм протистоять. Ним було звернуто окрему увагу й на опір з боку католиків, який вони чинили православним напередодні освячення Опольського римо-католицького костелу, котрий був згідно імператорського указу переданий РПЦ. Щодо передачі цього костелу православним згідно твердження єпископа у цьому «немає нічого незаконірного» [8, с. 136-137].

Таким чином, у своєму виступі на засіданні Думи Холмський єпископ звинуватив католицьких ксьондзів у тому, що вони налаштовують місцеве населення проти православної церкви та росіян. Демагогічність його виступу підсилюється ще й тим, що згідно його твердження влада правомірно позбавляє католиків їхніх костелів і передає їх РПЦ. Така позиція чорносотенного православного кліру диктувалася тим, що вони робили усе можливе, щоб послабити впливи римо-католиків, а будь-яка протидія їм з боку останніх трактувалася ними як протидія православної церкви й росіянам.

В іншій публікації, що стосувалася діяльності ксьондзів на Волині увага акцентувалася на, тому що «Знахабнілі ксьондзи вважають, що й нині їм мають будувати костели російські селяни як у колишні часи польської конституції». Дана стаття була опублікована у зв'язку з тим, що деякі російські жителі краю отримали від католиків відозви, в яких їм пропонували пожертвувати на будівництво римо-католицького костелу. Негативну реакцію з боку чорно-

сотенців також викликала та обставина, що дана відозва була написана польською мовою. З цього приводу наголошувалося, що російське населення регіону польською мовою принципово не спілкуватиметься й давати пожертви на будівництво костелів не буде. Наприкінці було звернуто увагу, що католики отримають «подібну відповідь від усіх росіян», яким вони скерують подібні відозви [9, с. 343].

У протидії католицькій церкві чорносотенці використовували точку зору тих осіб, які перейшли з католицької віри у православну, особливо якщо це були колишні ксьондзи. Так, К. Ярмолевич, який змінив римо-католицьку віру на православну в одному з своїх виступів у православній церкві піддав різкій критиці колишніх своїх одновірців і всю католицьку церкву, а її священнослужителів він назвав «лицемірами». Згідно його позиції «головним винуватцем зіпсованості ксьондзів є римський папа», це зумовлено тим, що для них «закон не писаний і вони, озброївшись своєю непогрішністю й назвавши себе святими, час від часу оголошують нові догми і нові вчення». Далі ним було відзначено, що лише Православна церква зберігає християнське віровчення без змін і закликав католиків приєднуватися до православ'я й розривати будь-які відносини з римо-католицькою вірою [10, с. 1-3].

Окрема увага в публікаціях антикатолицького змісту зверталася на те, що православні повинні протидіяти зміні своїми одновірцями віри на католицьку чи греко-католицьку. Частина православних на Волині на початку ХХ ст. перейшли у католицьку віру, що негативно позначалося на іміджі РПЦ, а відповідно до позиції ідеологів СРН такі особи були зрадниками, а католики їх «хитрістю» переконали змінити віросповідання. При цьому наголошувалося, поляки-католики постійно «насміхаються» над православними. «Поляки навчені своїми ксьондзами, всіма засобами намагаються збити православних з розуму й осміяти їхню віру». Своєю точкою зору вони обґрунтовували тим, що

польські ксьондзи не втратили надії поширити католицьку віру на всі православні землі [11, с. 164-165].

Діячі СРН спільно з православним духовенство не лише під час богослужінь та на сторінках своїх пресових органів у більшості випадків безпідставно критикували католиків, а й організовували й проводили у Почаївській Лаврі антикатолицькі курси. Їх доцільність вони аргументували тим, що «Латинство на Волині – рана глибока і застаріла. Загнане впродовж віків у живе церковне тіло волинського населення насиллям польської конституції й хитрістю єзуїтів» воно існує у цьому регіоні лише завдяки «безвідповідальності народних мас». Також увага зверталася й на ту обставину, що саме католики намагаються возвеличити свою віру, а разом із тим вони не оминають можливості «принизити, осміяти селянську православну віру». З метою активізації протидії зміцненню впливів католиків на Волині з 17 по 23 травня 1910 р. було проведено спеціальні антикатолицькі курси, участь у роботі яких взяло не менше 50 осіб й не лише з Волині. Метою проведення даних курсів мала бути підготовка прихожан до активної протидії «наступу» католиків на православ'я. Вони повинні були ознайомитися також і з «історією виникнення й розвитку латинського відступництва» [12, с. 17-18]. Більшість учасників вищеназваних антикатолицьких курсів були членами СРН. Така діяльність чорносотенців мала чітко окреслену мету – посилити процес дискредитації поляків і залучити до нього широкі верстви населення. Пропагандистська робота цієї політичної структури полегшувалася тим, що з 1899 р. церковні бібліотеки Волині були зобов'язані виписувати «Почаївський листок» та іншу літературу, яка видавалася у Почаївській Лаврі [13, арк. 46].

Таким чином, на початку ХХ ст. у краї значно посилилася антикатолицька пропаганда, провідниками якої були діячі СРН. Намагаючись послабити позиції католицького духовенства, вони їх звинувачували як у

протидії православним, так і відступництві від ідей християнської церкви. Значний ефект ця діяльність мала й завдяки підтримці цих ідей православним кліром, який неодноразово виголошував проповіді антикатолицького змісту під час богослужінь. Незважаючи, що більшість звинувачень були безпідставними, вони часто потрапляли на сприятливе підґрунтя, що в результаті посилювало напругу в міжнаціональних відносинах на Волині напередодні Першої світової війни.

Крім поляків-католиків безпідставні звинувачення постійно висувалися й євреям. Загалом СРН перебував на позиції відкритого юдофобства. На сторінках чорносотенних пресових видань постійно друкувалися статті антиєврейського змісту. Їх автори здебільшого члени СРН намагалися сформувати образ єврея-лихваря, ворога селян і православної віри тощо.

Так, в одній із них під назвою «Жидівський журнал чи нове відділення фабрики для підробок правди» автор акцентував увагу читачів, що «таємний уряд організований міжнародним кагалом, ймовірно наказав своєму «департаменту російських справ» негайно розпочати видавати новий журнал «суспільної гігієни, медицини, дієтичності... і раціонального землеробства» під назвою «Народне благо». Видавці цього журналу, згідно позиції автора статті, поставили метою своєї діяльності лише покращити становище євреїв, а не росіян. Це зумовлено тим, що вони роблять усе можливе, аби взяти під свій контроль землеробство як, зокрема, раніше саме вони отримали великий вплив у медицині. Особливо наголошувалося, що саме завдяки діяльності євреїв ціни на продовольчі товари в Європі впродовж десятиліття зросли на 19 %. Така ситуація зумовлена тим, що євреї роблять усе можливе, щоб посилити незадоволення серед широких верств населення їх рівнем життя і в наслідок це може призвести до заколоту й можливо навіть революції чого й саме вони домагаються [14, с. 16-18].

Крім звинувачень у спробах захопити владу багато матеріалів стосувалися місцевого

життя. В одному з них зазначалося, що у селі Колки (Луцький повіт) відбувся конфлікт між євреями, які укладали з місцевими селянами угоду купівлі-продажу. Суть конфлікту полягала у тому, що сільський староста відмовився розписатися за євреїв у результаті вони його «образили». Селянам радили бойкотувати єврейські торгівельні заклади [15, 19-20].

Такі заклики були не поодинокими. Вони мали чітко окреслену мету: по-перше, послабити на Волині економічний вплив євреїв; по-друге, СРН відкривав свої торгівельні заклади в яких продавалися різноманітні товари, крім цього в них були й кредитні товариства. Ці структури мали визначену мету: шляхом залучення до економічної співпраці селян зміцнити свої політичні впливи в їх середовищі.

Окрему увагу чорносотенці приділяли питанню виселенню євреїв із тих населених пунктів, де були обмеження щодо їхнього проживання. У с. Колодно (Ковельський повіт) адміністративною владою було прийнято рішення про примусове виселення двох єврейських родин із цього населеного пункту. Але їм вдалося заручитися підтримкою частини селян і добитися скасування рішення про їх примусове виселення (після подання письмового звернення волинському губернатору) й вони далі там проживали та займалися торгівельною справою. Місцеві чорносотенці звинуватили цих євреїв, в тому, що вони підкуповують місцевих селян у тому числі й сільського старосту, які до них прихильно ставилися та постійно зводять наклепи на СРН [16, с. 23-24].

Отже, члени цієї чорносотенної організації також проводили й антисемітську агітацію. Її основною метою було створення негативного образу представників цієї етнічної групи в очах широких верств населення, насамперед селян.

Таким чином, діяльність СРН на Волині у досліджуваний період сприяла загостренню й так не простих міжнаціональних відносин. Антипольська та антиєврейська пропаганда, яку певною мірою підтримували органи

влади сприяла посиленню протидії з боку представників цих етнічних груп. Намагання заручитися підтримкою селян та залучення до цієї діяльності духовенства РПЦ сприяла

й ускладненню міжконфесійних взаємовідносин. Все це у комплексі загострювало й так не просту суспільно-політичну ситуацію на Волині напередодні першої світової війни.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Памятная книжка Волынской губернии на 1914 год. – Житомир : Волынская губернская типография, 1913. – 549 с.
2. Первая всеобщая перепись населения Российской империи. 1897. Волынская губерния. – Спб., 1904. – 281 с.
3. Жилюк С.І., Бойко В.Є. Релігійна політика царизму на Волині (1793-1917 рр.) : Монографія / С.І. Жилюк, В.Є. Бойко. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. – 228 с.
4. Державний архів Волинської області Ф. 374. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 1-4.
5. Омелянчук И. В. Чёрносотенное движение на территории Украины (1904-1914 гг.) / И.В. Омелянчук. – К. : НИУРО, 2000. – 168 с.
6. Хитровська Ю.В. Участь християнських конфесій у суспільно-політичному житті Правобережної України наприкінці XVIII – на початку XX століття / Ю.В. Хитровська. – К. : Видавництво Європейського університету, 2011. – 472 с.
7. Шандра В.С. Київське генерал-губернаторство (1832-1914): історія створення та діяльності, архівний комплекс і його інформативний потенціал / В.С. Шандра. – К., 1999. – 144 с.
8. Что говорил в Думе епископ Холмский Евлогий об отношении католиков к православным // Прибавление к Почаевскому листку. – 1908. – № 17-18. – С. 136-137.
9. Ксёндзовская наглость // Прибавление к Почаевскому листку. – 1908. – № 43-44. – С. 343.
10. О православии и католичестве из уст бывшего ксёндза (Сказано 6 января 1913 г. в приходской Дуниловической церкви б. ксёндзом Константином Ярмоловичем // Почаевский листок. – 1913. – № 43. – 3 ноября. – С. 1-3.
11. Польская хитрость // Прибавление к Почаевскому листку. – 1907. – № 20-21. – С. 164-165.
12. Циркулярное оповещение волынского духовенства о краткосрочных противокатолических курсах для мирян при Почаево-Успенской Лавре // Почаевский листок. – 1910. – № 16. – 10 апреля. – С. 17-18.
13. Державний архів Рівненської області Ф. 634. – Оп.5. – Спр. 48. – Арк. 46.
14. Жидовский журнал или новое отделение фабрики для подделок правды // Почаевский листок. – 1913. – № 15-16. – 27 апреля. – С. 16-18.
15. Молдавский П. Оскорбление жидом сельского старосты / П. Молдавский // Почаевский листок. – 1911. – № 13. – 7 апреля. – С. 19-20.
16. Жидовские голодранцы // Почаевский листок. – 1911. – № 37-38. – 10 октября. – С. 23-24.

Я. П. Цецик,

Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно, Украина

РОЛЬ ЧЕРНОСОТЕННОГО СРН В ОСЛОЖНЕНИИ МЕЖНАЦИОНАЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА ВОЛЫНИ в 1906–1914 гг.

Выяснена роль черносотенного СРН в обострении межнациональных взаимоотношений на Волини в начале XX в. Исследованы антипольский и антиеврейский направления деятельности этой политической структуры. Проанализировано роль Русской православной церкви в распространении идеологии черносотенцев на Волини.

Ключевые слова: *Волинь, римо-католики, поляки, евреи, черносотенцы.*

Ya. Tsetics,

National University of Water Management and Nature, Rivne, Ukraine

ROLE REACTIONARY FORCE NRF IN INTERNATIONAL RELATIONS COMPLICATIONS IN VOLYN in 1906–1914

On the basis of primary sources and scholarly works analyzed the negative role of the Russian reactionary NRF complication in international relations in the Volyn province in 1906–1914. Particular attention is paid to the

elucidation of the structure of this political effort to discredit in the eyes of the general population of Polish Catholics and Jews. Determining in relation to members of other ethnic groups from the Russian Black Hundreds were their denominational affiliation and nationality. For anti-Catholic activities that rapidly developed in the region of the Black Hundreds began after the revolution in 1905 and although the Volyn large anti-government protests did not occur, however, much of the province's population belonged negatively to the Russian authorities. It should be noted that the Poles at that time were the third largest ethnic group of the province's population, but accounted for most of the landowners in the region, and efforts by Russian authorities to weaken the Polish land ownership on the Right Bank Ukraine did not give the desired results for the government. Another factor that influenced the situation was a sharp increase in the number of Catholics in Volyn in the study period. This was not only due to the natives of the Kingdom of Poland, but also due to return to the Catholic faith of Poles after the defeat of the Polish uprising accepted the Orthodox faith.

The attack on the Polish population of Volyn, accompanied by involvement in the case of the Orthodox clergy from the Black Hundreds, received an adequate response on the part of the Polish population. Those unfounded allegations of all the "deadly sins" that demagogic advanced Russian Black Hundreds Poles and priests complicated internal situation in the region intensified inter-confessional conflict between Catholics and Orthodox, which by the way at that time was provoked by Russian reactionary clergy.

Relationships were difficult between Jews and the Black Hundreds. Blatant anti-Semitic propaganda representatives of the political forces led to the aggravation of Russian-Jewish relations in Volyn in the early twentieth century. This position is for Jews on their part was due to the support of these ideas and authorities. Constant pressure and libel against Jews also contributed complication of Russian-Jewish relations in the region.

These activities contributed to NRF reactionary aggravation of interethnic relations in Volyn before World War I.

Key words: *Volyn, Roman Catholics, poles, yews, black hundreds.*

Рецензенти: *Сінкевич Є. Г., д-р іст. наук, проф.;*
Котляр Ю. В., д-р іст. наук, проф.

© Цецик Я. П., 2015

Дата надходження статті до редколегії 11.12.2014